

FunkTek

FÖR ALLA
SOM VILL GÅ
PÅ MUSEUM

UTOPIA

RI
SE

change maker

Instruktioner till workshop-ledare

Det här materialet är tänkt att användas för att under en endagsworkshop få en överblick och en känsla för att arbeta med Funktek-metoden och vårt “Funktank” för att uppnå förbättrad tillgänglighet.

En workshop-ledare tar en grupp på 5-15 personer igenom en heldagsaktivitet med materialet som stöd. Den här personen får gärna ha gått en workshop med Funktek tidigare eller på annat sätt ha kännedom om Funktek, men materialet ska även kunna stå för sig själv. Tveka inte att kontakta någon av oss som tagit fram materialet vid frågor och fördjupa dig i Funkteks hemsida och handböcker som förberedelse.

Vid slutet av workshopen är vår ambition att deltagarna ska både fått förståelse för och fått känna på att arbeta med tillgänglighet baserat på erfarenheterna från Funktek. Det är en försmak och vi har inkluderat olika vägar att gå vidare efter detta.

Tänk på att deltagare kan ha olika lärstilar. I den här handboken har vi försökt tänka på att inkludera text, video, pröva på och så vidare.

Glöm inte pauserna och fikat!

Manualen innehåller:

- *STADEN HAR FUNKTIONSHINDER (45 minuter + 15 minuters paus)*

Här introduceras problemet med tillgänglighet i städer, vad tillgänglighet är och hur Funktek har arbetat med tillgänglighet.

- *WORKSHOP-MATERIAL (3 timmar + 2 x 15 minuters paus)*

Här följer fyra workshop-övningar som ger en försmak på Funktek-metoden. Det handlar om att utvärdera platser, att jobba med referenspersoner och att skapa tillgängliga presentationer samt att se på arbetsplatsens tillgänglighet. Varje workshop tar mellan 45-60 minuter.

- *ATT JOBBA VIDARE (15 minuter)*

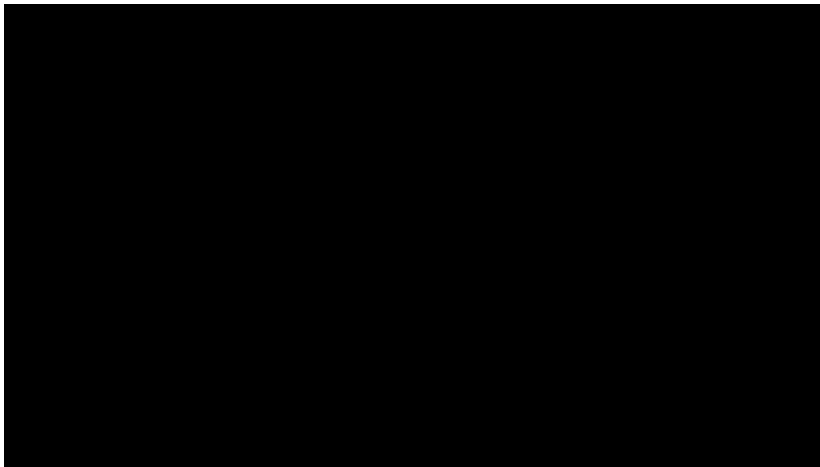
Här ger vi förslag på hur en kan jobba vidare efter workshopen, både med enklare steg som kan göras direkt och tips för att göra ett eget Funktek-liknande projekt.

En heldagsaktivitet
för att sätta sig in i
funktänket.

*Tillgänglighet <3
stadsutveckling*

Funktek—på-en-dag

Vad är Funktek?

Film: Vad är Funktek? (Längd: 2:30 min)

Funktek är ett projekt som handlar om att alla ska kunna gå på och uppleva museum och delta i livet i staden.

Vår utgångspunkt är att det är staden, institutionerna och museerna som har funktionshinder. Inte människorna som lever i den eller använder sig av den.

Funkteks mål att utvärdera och förbättra tillgängligheten på Göteborg stadsmuseum och att lärdomarna kan få spridning runt om i Göteborgs stad.

Varför Funktek i stadsutveckling?

- Att arbeta med tillgänglighet är nödvändigt för få, underlättar för många och är bra för alla.
- Att arbeta med kultur och medskapande möjliggör att förstå lokal kontext, arbeta med värderingar, ta tillvara på livserfarenheter, skapa engagemang och deltagande.
- Brist på tillgänglighet hindrar människor från att delta i kultur- och stadslivet som fullvärdiga medborgare. Det är en demokratisk fråga!
- “att ändra kostar en krona på ritbordet men en miljon när platsen är klar eller huset väl är byggt”

Funktek har jobbat med kultur...

... för att bidra med tillgänglighet i staden

Tillgängliga utställningar

Utvärdera platser

Testa badplatser

Varför är
tillgänglighet
viktig?

**Staden har funktionshinder,
inte människorna**

Staden har funktionshinder

C I T A T

“Göteborgs helvete för mig är Haga Nygata. Jag kommer inte in i en enda av lokalerna. Samtidigt är det gatsten överallt.”

Bilden föreställer strosande människor på Haga Nygata i vintertid. Några människor stannar till vid ett skyltfönster.

Även miljöer som många upplever som väldigt tillgängliga och som marknadsförs som sådana kan vara otillgängliga för de med normbrytande funktionsvariation.

Exempelvis hur de mysiga småbutikerna i Haga blir otillgängliga för en person i rullstol som i citatet bredvid.

Funktänk

Staden har funktionshinder

C I T A T

“Det är bra att man kan cykla överallt, men för mig med nedsatt syn så varken hörs eller syns dem när de står parkerade hur som helst och folk cyklar kors och tvärs över torget.”

Även om den fysiska planeringen är välplanerad kan stadslivet i sig skapa otillgängliga platser, exempelvis hur Järntorget med alla cyklar, spårvagnar och fullt med folk blir en svår plats att navigera för den med nedsatt syn.

Funktänk

Bilden föreställer cyklar parkerade i ett cykelställ. Några cyklar har vält på gatan. I bakgrunden syns några träd, en lyktstolpe och en bilväg.

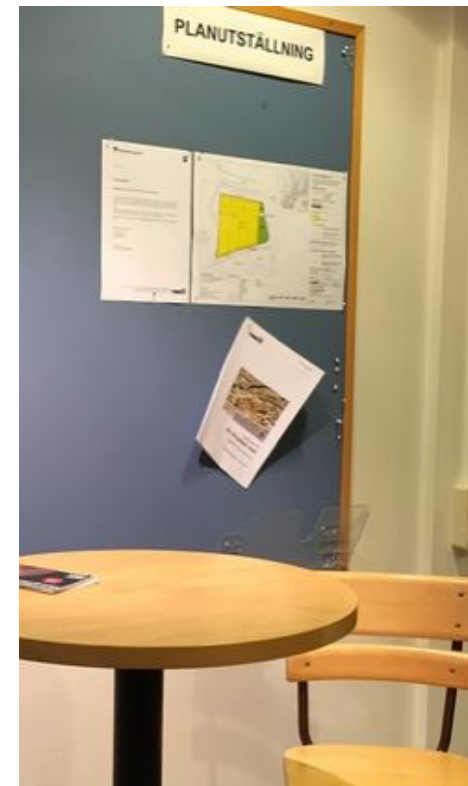
Staden har funktionshinder

C I T A T

“Planen var uppsatt i ett hörn, med mikroskopiskt typsnitt och skriven med krångligt språk. Dessutom var det en stol i vägen.”

Att sätta sig in i hur staden utvecklas och kunna påverka utvecklingen blir svårt när planerna är otillgängliga i hur de skrivs och var de visas upp.

Funktänk

Bilden föreställer en blå anslagstavla med rubriktexten "planutställning" och några dokument fastnålade. Framför anslagstavlan står ett runt bord och en stol.

Staden har funktionshinder

C I T A T

“Första intrycket av en plats är viktigt. Om jag känner att jag inte vet var jag ska ta vägen eller att det kommer att bli ännu en jobbig plats som inte är anpassad för mig så tar orken slut och då spelar det ingen roll hur bra det är när man kommer fram.”

Tillgänglig design kommunicerar tydligt vilka resurser som finns på en plats och hur den kan navigeras.

Att kunna tolka en plats kräver både förhandsinformation och lokalkännedom.

Funktänk

Bilden föreställer några personer som håller på att passera över en asfalterad gata i Frihamnen. Himlen är grå och marken är regnvåt. I fjärran syns lyftkranar och containrar.

Hur kan en bli mer tillgänglig?

Hur blir vi mer tillgängliga?

Film: Hur blir vi mer tillgängliga? (Längd: 1:15 min)

För att en verksamhet ska kunna fungera för alla är det viktigt att hela personalen hjälps åt.

Bland det första ni behöver göra är därför att avsätta tid, pengar och framförallt vilja till att göra er verksamhet tillgängligt!

Att börja funktänka kommer att ta tid. Och i början kanske det kostar pengar. Därför är det också mycket viktigt att alla förstår syftet med att göra verksamheten tillgängligt.

5 tips för bättre tillgänglighet:

- Jobba med tillgänglighet från början, då slipper du anpassa sen.
- Arbeta med referenspersoner med olika erfarenhet av funktion.
- Tänk på hur din kommunikation är skriven och presenteras. Testa.
- Ha ett ödmjukt och normkritiskt förhållningssätt. Våga göra fel och ändra.
- Gör det en angelägenhet för alla att börja Funktänka!

Prova på
Funktek-
metoden!

Workshop-material

Workshop 1

Att utvärdera en plats

Testa att använda Funktek-metoden för att utvärdera en plats utifrån tillgänglighet.

Att utvärdera en plats - introduktion

| Funkteks film om att utvärdera en plats

Film: Att utvärdera en plats. (Längd: 7 min)

I Funktek utvärderade vi miljöer genom att samla en grupp med Funktekpiloter och undersöka platserna utifrån Funktekpiloternas egna individuella perspektiv. Vi samtalande och fyllde i utvärderingsformulär som sedan sammanställdes. Vi avslutade alltid dagen med fika och genomgång av dagens intryck av aktiviteten. På så sätt hittade vi både otillgängligheter och kunde komma på designlösningar tillsammans!

Exempel på vad vi utvärderade:

- Göteborgs stadsmuseums stadsvandringar
- Badplatser tillsammans med Jubileumsparken och Älvstranden utveckling
- Placering av historisk information tillsammans med projektet Göteborg berättar

Att utvärdera en plats - uppgift

GÖR SÅ HÄR:

Välj en avgränsad plats i närheten, till exempel ett torg eller en gatukorsning.

I smågrupper ska ni under 15 minuter utvärdera denna plats och försöka hitta sådant som skapar otillgängligheter på platsen.

När ni kommer tillbaka, diskutera vad för typ av otillgängligheter ni hittade och vad ni tror orsakade dem.

Ta bilder med telefonen ute på plats för att kunna visa varandra och berätta vad ni hittat och hur ni tänkt.

Som stöd i övningen, använd er av frågorna i det medföljande frågeformuläret på nästa slide och inspireras av filmen ni just såg.

Uppgiften:

- *Total tid:* 45-60 min
- *Uppgift:* Testa att använda Funktek-metoden för att utvärdera en plats utifrån tillgänglighet.
- *Resultat:* Med denna övning komma ni lära er se otillgängligheter där ni annars inte tänker på dem.

Att utvärdera en plats

- frågor 1/3

Nedan har vi listat en rad frågor som kan användas när ni ska utvärdera en plats.

■ STÄMNING OCH AKTIVITETER

Första intryck av platsen?

Känner jag mig välkommen här?

Vad kan en göra runt omkring platsen?

Vad skulle du vilja göra här?

Är det olika vad en vill göra beroende på vilken säsong det är?

■ INFORMATION PÅ PLATS

Finns information om platsen?

Vad för slags information?

Skyltar, taktila kartor, ljud, personer att fråga etc.?

Var får du reda på mer?

Kan en ringa någonstans?

Hänvisning till hemsida?

Att utvärdera en plats

- frågor 2/3

■ FRAMKOMLIGHET OCH RÖRLIGHET

Är det lätt att ta sig fram på platsen?
Finns det ledstång, ledstråk, höjdskillnader och branter, belysning?
Finns ramper och nedfasningar där de behövs?
Hur fungerar entréer till olika lokaler och verksamheter på platsen? Kan alla komma in?
Finns det något som skulle kunna utgöra ett hinder?
Vilka och vad rör sig på platsen? Konsekvenser för andra?
Risk för krock, påkörning, inte hinna i tid etc.?
Finns det viloplatser på platsen och var finns dom?
Är de tillgängliga?

■ LJUD OCH LJUS

Vad finns det för olika sorters ljud på platsen?
Hur upplever du ljuden som finns på platsen och i området?
Som buller, som fridsamma...
Finns det tillräckligt med ljus för att du ska kunna orientera dig på platsen?
Finns det delar av platsen som du upplever som för ljus eller för mörk?
Riktas ljuset till rätt plats i miljön enligt dig?

Att utvärdera en plats

- frågor 3/3

■ WC, VÄDERSKYDD OCH FIKA?

Finns det väder- och/eller vindskydd?
Toaletter - finns det? Om ja, vad finns det för sorter?
Finns det någon form av fikamöjligheter? Om ja, kommer alla in?

■ KOMMUNIKATIONER OCH TRANSPORT

Hur tar en sig till och från platsen?
Kollektivt, bil, promenad, färdtjänst, cykel?
Är det enkelt att leta upp färdvägar till platsen via till exempel Västtrafiks app och hemsida? Eller på kartor?

■ ALLMÄN REFLEKTION

Andra otillgängligheter som du/ni ser eller tänker på?
Övriga reflektioner?
Möjliga förändringar?
Möjliga förbättringar?

Workshop 2

Att jobba med referensgrupp

Skriv en inbjudan till en referensgrupp för en workshop.

Att jobba med referensgrupp - introduktion

Hur görs en bra workshop?

Film: Att jobba med referensgrupp. (Längd: 3 min)

En viktig del av att jobba med referenspersoner är att göra tillgängliga och välkomnande inbjudningar till träffar.

Tänk på detta:

- Se till att informationen som en behöver finns där:
 - Tider
 - Kollektivtrafik
 - Samlingsplats
- Lättläst svenska
- Testa inbjudan på målgruppen!

Att jobba med referensgrupp - uppgift

GÖR SÅ HÄR:

Gå ihop i par.
Skriv en inbjudan till en referensgrupp för att göra en ny utvärdering tillsammans på platsen ni utvärderade i workshop 1.

Skicka inbjudan ni skrivit till nästa grupp.
Läs igenom denna tillsammans, prata om vad ni tycker funkar bra och vad som behöver förbättras utifrån olika perspektiv.

Utgå ifrån listan med tips på nästa sida.

Diskutera sedan i storgrupp hur ni skickar ut inbjudan till olika aktiviteter idag.
Hur kan ni göra för att de ska bli mer tillgängliga? Det som kommer fram under samtalet kan bli underlag till gemensamt "Så här gör vi schyssta inbjudningar"-ramverk.

Jämför gärna med era övningstexter med inbjudningar ni gjort tidigare.

Uppgiften:

- *Total tid:* 45-60 min
- *Uppgift:* Skriv en inbjudan till en referensgrupp för att göra en ny utvärdering tillsammans på platsen ni utvärderade i workshop 1.
- *Resultat:* Lär er skriva en tillgänglig inbjudan till en referensgrupp som ska vara med på en utvärdering.

Att jobba med referensgrupp

- Checklista 1/2

Vad en vill veta inför att en deltar i en aktivitet?

■ *VAD ÄR DET?*

Föreläsning, stadsvandring, samtalsserie, workshop, utställning, utvärdering?

■ *HUR KAN EN DELTA?*

Kräver aktiviteten förberedelser? Aktivt deltagande i en diskussion, att en kan vara enbart åhörare, vad ska en göra - dansa, bygga, måla, lyssna, diskutera...

■ *VAD HANDLAR DET OM?*

Kort om innehåll eller tema.

■ *VAR ÄR DET?*

Vad är det för lokal, plats, adress? Var extra tydlig. Ange en allmänt känd adress som går att kolla av i en karttjänst.

■ *NÄR ÄR DET?*

Datum! Återkommer det eller är det en engångsgrej?

■ *NÄR BÖRJAR DET OCH NÄR SLUTAR DET?*

Det vill säga mellan vilka klockslag och hur lång tid pågår eventet? Viktigt för att deltagare ska kunna planera, boka färdtjänst eller stämma träffa med någon till exempel.

■ *VAR SLUTAR DET?*

Slutar det på en annan plats än där det börjar, som vid stadsvandringar? Också bra att veta för att kunna planera, exempelvis möta upp med andra, färdtjänst osv.

■ *HUR TILLGÄNGLIG ÄR DENNA AKTIVITET?*

Exempel på passande information: "Lokalen/Rutten är framkomlig med rullstol, permobil, barnvagn. Vi använder röstförstärkande utrustning, hörslinga finns (om det finns). Teckenspråkstolk går att boka på telefonnummer xxxx. Tillgänglig toalett finns i foajén/vid språkcaféet osv."

■ *VEM ÄR ANSVARIG? VEM VET MER?*

Ange kontaktuppgifter till någon som en kan fråga (telefon och mail) om en behöver ytterligare information eller vill ge feedback om upplägg eller lämna idéer.

Att jobba med referensgrupp

- Checklista 2/2

■ ERBJUD INFORMATION PÅ OLIKA VIS

Gör det möjligt att ta del om information om de olika aktiviteterna på olika sätt och genom olika medier. Det är dock viktigt att samma information ges på alla ställen - så att inte förvirring skapas för att till exempel en tidningsannons utelämnar viktiga detaljer. Bestäm vad om aktiviteten som är viktigast att veta - och ha med den informationen överallt! Om det är ont om plats är det alltid bra att ange en person, en hemsida eller ett pappersmaterial dit en kan vända sig för att få veta mer, och fördjupa sig ytterligare.

■ HITTA HIT ELLER DIT

När information om aktiviteter eller utställningar går ut, berätta tydligt hur en hittar till den specifika platsen. Både på hemsidan, i entrén, på plats och i pappersform. Beskriv vägen både i ord och tydlig bild. Skriv ut korrekt adress till platsen, namnge lokalen. Tipsa gärna om närmsta parkering och hållplats i kollektivtrafiken. Använd inläst karta, syntolkad, taktill karta samt till exempel en webb-karta en själv kan zooma in på. Olika lösningar passar olika personer och situationer.

■ HITTA HÄR

Se till att ha en karta så att besökaren kan hitta på platsen. Inte bara till platsen. Både på hemsidan, i entrén, på plats och i pappersform. Var finns en person att fråga? Var finns utgångar, toaletter, ytor för paus och aktivitet? Var kan en fika? Använd inläst karta, syntolkad och taktill karta.

■ VISA VÄGEN

Hjälp även besökaren runt i lokalen, i utställningen eller till och på platsen som programpunkten äger rum. Använd skyltar, en berättare, flaggor, prickar i golvet, audioguide, frågespår.

■ BERÄTTA VAD SOM GÄLLER

Var tydlig i tal och information. Vilka regler finns? Vad får en röra, vad får en prova? Är något farligt eller förbjudet? Finns det något en ska akta sig för - till exempel trafik om en är utomhus. Vid visningar eller programaktiviteter vad ni ska göra, vad som kommer hända, i vilken ordning och när det är slut.

■ FÖR DIG SOM INTE GILLAR ÖVERRASKNINGAR

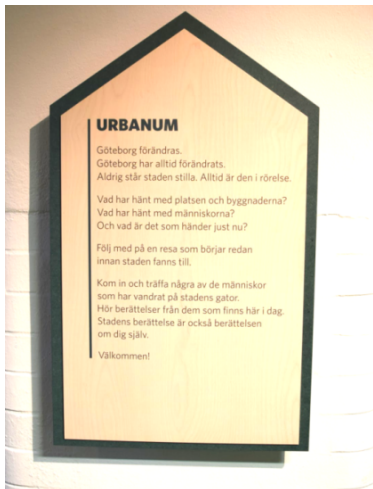
Använd hemsidan för att förklara var det finns överraskningsmoment, höga ljud, starkt ljus och skarpa dofter. Beskriva noga utställningars, miljöers eller rums utformning och de pedagogiska uppläggen så att den som behöver kan förbereda sig.

Workshop 3

Tillgänglig presentation

Goda råd för att göra era presentationer mer tillgängliga.

Tillgänglig presentation - introduktion

Ovan syns två exempel på informationsskyltar som Funktek gjort: Urbanum-utställningen och poster till konferensen Sustainable City Development.

I Funktek jobbade vi med att informera i olika format för att bli så tillgängliga som möjligt. Vi använde oss av syntolkning och både ljud, bild och text.

Vi presenterade information med:

- Korta stycken, för att göra texten begriplig.
- Stor text, för att den ska synas på håll.
- Upplyst skylt, för att markera var man kan läsa.
- Vänsterställd balk. För att göra texter mer lättlästa.

Tillgänglig presentation - uppgift

GÖR SÅ HÄR:

Gå ihop två och två.

Välj ut en powerpoint-slide eller affisch som ni tror är otillgänglig, exempelvis med mycket text i litet typsnitt.

Lägg 15 minuter på att utvärdera exemplet. Gör en ny version (eller två) där ni förbättrar det valda exemplet utifrån ett tillgänglighetsperspektiv. Presentera dem sedan både den tidigare och den förbättrade versionen för resten av gruppen.

Använd er av “Tillgänglig presentation - checklista”. Tänk på layout, typsnitt, text och gestaltning i bilder och figurer.

Försök att föreställa dig att du är en person som är helt ny för ämnet. Ta en annan roll!

Uppgiften:

- *Total tid:* 45-60 min
- *Uppgift:* Att analysera en del av en presentation ni har använt tidigare
- *Resultat:* Goda råd för att skapa tillgängliga presentationer.

Tillgänglig presentation

- Checklista

■ *SKRIV START*

Tänk på att din text ska läsas på avstånd. Rubriken bör vara mellan 48-36 punkter stor, och övrig text 36-24 punkter.

■ *ANVÄND ETT LÄTTLÄST TYPSNITT*

Som till exempel Verdana, Georgia eller Trebuchet MS. Texten bör vara vänsterjusterad och ha ojämn högermarginal.

■ *ANVÄND GOD KONTRAST*

Vit text mot mörk bakgrund, svart text mot ljus. Svart text mot gul bakgrund ger bäst kontrast. Undvik vit text mot gul, orange eller röd bakgrund.

■ *ANVÄND TYDLIGA RUBRIKER*

■ *TÄNK PÅ ATT SYNTOLKA BILDERNA!*

Använd bara bilder som är relevanta till texten, andra bilder kan du lika gärna vara utan. Tänk på att syntolka bilderna med bildtext och uppläsning!

FEM OBJEKT PER SLIDE

En god regel är att inte ha mer än fem olika objekt på en sida, annars måste mottagaren börja räkna och tappar därmed koncentrationen.

■ *ANVÄND VÄNSTERSTÄLLD BALK*

Den blå balken här till vänster ökar läsbarheten.

■ *TEXT*

- Undvik komplicerade ord och begrepp. Förklara begrepp som behöver vara med. Undvik ett "Lättläst" spår. Gör all text lätt och smidig att läsa!
- Använd ett berättande målade språk.
- Ha gärna flera fördjupningsnivåer, då blir varje text inte så lång men det finns möjlighet att läsa mer om en blir intresserad.
- Max ca 85 - 100 ord per text som är faktabaserad.
- Max ca 150 ord som per berättande tex.

Workshop 4

Hur är det med den egna tillgängligheten?

Undersök den egna tillgängligheten i er verksamhet.

Den egna tillgängligheten

- börja här

Film: Den egna tillgängligheten? (Längd: 40 sekunder)

- Ibland glömmet man bort att börja arbetet med tillgänglighet hemma hos sig själv.
- Vi tror att det handlar om att börja om det lilla.

Den egna tillgängligheten - uppgift

GÖR SÅ HÄR:

Sitt runt bordet och för ett samtal tillsammans eller ta er runt på en vandring i lokalerna.

Uppmärksamma och identifiera hur olika saker funkar. Bra att identifiera både sådant som funkar bra, och sådant som skulle kunna fungera bättre.

På nästa sida finns frågor att utgå ifrån.

Uppgiften:

- *Total tid:* 45-60 min
- *Uppgift:* Samtala om er egen tillgänglighet.
- *Resultat:* Bättre insikt i den egna verksamhetens tillgänglighet.

Den egna tillgängligheten

- frågelista

■ *FYSISK TILLGÄNGLIGHET*

- Hur är skåp och lådor eller till exempel mikrovågsugnar placerade i lunchrummet?
- Hur tar en sig till arbetsplatsen olika mötesrum och lokaler? Kan alla ta sig överallt i huset? Hur är det med trappor och hissar?

■ *SPRÅK OCH TILLTAL*

- Hur skriver vi vår interna information?
- Hur pratar vi med varandra? Förkortningar, interna ord eller begrepp.

■ *HUR VÄLKOMNAR VI NYA KOLLEGOR?*

- Hur tar vi tillvara på varandras erfarenheter och inputs?

■ *KOMPETENS, KUNSKAP, SUPERKRAFTER*

- Inventera vad ni i gruppen kan...

■ *ROLLER, HIERARKIER*

- Vem bestämmer vad?
- Vem säger vad om vad?

■ *LÄS VIDARE*

- För tips på hur en tillsammans kan skapa tryggare samtalsklimat läs gärna vidare i “Bättre möten”:
<http://www.svea.org/wp-content/uploads/2014/10/Bättre-möten.pdf>

Vad kan du
göra redan
idag?

Efter workshopen

Fördjupning:

- Gå på en Funktekifierad stadsvandring från museet.
 - Gör en egen Funktek-på-en-dag med fler av dina kollegor.
 - Börja där du befinner dig. Använd ditt nya Funktänk!
-
- På Funkteks hemsida (www.funktek.se) går det att ladda ner:
 - Funkteks fördjupande handbok "Bara gör! - Så skapar du ett tillgängligare museum."
 - Forskningsrapporter om Funkteks arbete med stadsutveckling.
 - Rapporter om utvärderingar av utställningar, stadsvandringar och stadsmiljöer som gjorts inom projektet.
 - Länkar till andra som jobbar med tillgänglighet och deras tips och checklistor.

Kontakta oss för frågor eller vidare samarbete!

Lisa Wahle

lisa.a.wahle@gmail.com

Per Myrén

per@changemaker.nu

Magnus
Eriksson

magnus.eriksson@tii.se

FunkTek

FÖR ALLA
SOM VILL GÅ
PÅ MUSEUM

Tack!

Tack!

Film: *Hela samhället borde Funktekas* (Längd: 40 sekunder).
Vill du se hela filmen? Besök: www.funktek.se

